

Türkiye Uluslararası Doğrudan Yatırım Stratejisi

2024-2028

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
CUMHURBAŞKANLIĞI
**YATIRIM
OFİSİ**

“Türkiye, uluslararası yatırımlar
ve yatırımcılar için **güvenli liman**
olma vasfını güçlendirerek
sürdürecektir.”

Türkiye olarak son 21 yılda büyük kalkınma hamlelerini başarıyla hayata geçirdik. Eğitimden sağlığa, ulaşımdan enerjiye, sanayiden teknolojiye birçok alanda devrim niteliğinde atılımlar yaptık. Kararlılıkla attığımız adımlar neticesinde küresel düzeyde rekabetçi bir ekonomi inşa ettik ve üretimde, istihdamda, ihracatta, milli gelirdede rekorlar kırarak cumhuriyetimizin 100. yılına ulaştık.

“Türkiye Yüzyılı” olarak ilan ettiğimiz ikinci asırda da ülkemizin dünyadaki başlıca bilim, teknoloji, üretim ve ticaret merkezlerinden biri olması için kendimize daha yüksek hedefler belirledik. Bu hedeflere ulaşmadaki en önemli itici güçlerimizden biri hiç şüphesiz uluslararası doğrudan yatırımlardır. Bu nedenle, Türkiye Yüzyılı’nı aynı zamanda “Yatırımın Yüzyılı” yapmaya kararlıyız.

21 yıldır kesintisiz olarak yürüttüğümüz reform süreciyle ekonomide özel sektörün önünü açan, yatırımcı dostu bir iklim oluşturduk. Bugün Türkiye; rekabetçi iş ortamıyla, nitelikli insan kaynağıyla, jeostratejik konumuyla, cazip teşvikleriyle, güçlü finans sistemi ve makroekonomik yapısıyla uluslararası yatırımlar ve yatırımcılar için karlı ve güvenli bir limandır. Ülkemiz yeni dönemde de bu vasfını güçlendirerek sürdürecektir ve uluslararası yatırımların tercih ettiği, büyüyen ve gelişen lider ekonomilerden biri olmaya devam edecektir.

Türkiye Uluslararası Doğrudan Yatırım (UDY) Stratejisi (2024-2028) bu alandaki çalışmalara yön verecek ve nitelikli yatırımları ülkemize kazandıracak yol haritası olarak tasarlanmıştır. Yatırım ortamımızın tüm unsurlarına rehberlik edecek olan bu strateji belgesinin ülkemiz için hayırlı olmasını diliyor, başta Cumhurbaşkanlığı Yatırım Ofisi olmak üzere emeği geçen tüm kamu kurumlarını, sivil toplum kuruluşlarını, akademi ve özel sektör temsilcilerini tebrik ediyorum.

Recep Tayyip ERDOĞAN
Cumhurbaşkanı

“Türkiye’yi bir bölgesel ekonomik merkezden **küresel ekonomik güç merkezine** dönüştürmeye kararlıyız.”

Sayın Cumhurbaşkanımızın liderliğindeki Türkiye, 2003 yılından bu yana hayata geçirdiği yatırımcı dostu reformlar ile yatırım ortamını sürekli olarak iyileştirmiştir. Uygulanan başarılı politikalar, hızlı karar verme ve aksiyon alma kapasitesi ile son 21 yılda en hızlı büyüyen ve küresel ekonomik şoklara karşı en dayanıklı ülkelerden biri olmuştur. Avrupa, Asya ve Afrika'nın kesiştiği noktadaki jeostratejik konumunu, yaptığı altyapı ve üstyapı yatırımları ile en etkin şekilde kullanarak yatırımcıların küresel pazarlara erişimi için bir merkez haline gelmiştir. Sahip olduğu geniş ve derin yetenek havuzu ve entelektüel sermayesi ile tüm sektörlerin rekabetçiliğini desteklemektedir. Ülkemiz çeşitlenmiş ekonomisi ve girişimciliği destekleyen iş kültürü sayesinde finansal ve stratejik yatırımlar için dünyanın önde gelen bir yatırım destinasyonudur.

Türkiye 2003-2023 dönemindeki yükselen ekonomik performansı ve yatırımcılara sunduğu üst düzey değer önerileri sayesinde uluslararası doğrudan yatırım (UDY) girişlerinde önemli bir ivme yakalamış ve toplamda çektiği 262 milyar dolar UDY ile Orta ve Doğu Avrupa, Orta Doğu ve Kuzey Afrika'yı kapsayan bölgesinde ön plana çıkmıştır. Bugün itibarıyla 80.000'in üzerinde çokuluslu şirketin faaliyet gösterdiği Türkiye, bu şirketlerin üretim faaliyetlerinin; Ar-Ge merkezleri, tasarım ekipleri, satın alma ofisleri, lojistik üsleri ve bölgesel yönetim merkezleriyle desteklendiği bir bölgesel ekonomik merkez haline gelmiştir.

Ülkemizin bu performansını, Sayın Cumhurbaşkanımızın ortaya koyduğu "Türkiye Yüzyılı" vizyonu ile artırarak devam ettirmeye ve Türkiye'yi bir bölgesel ekonomik merkezden küresel ekonomik güç merkezine dönüştürmeye kararlıyız. Ülkelerin rekabetçilik gücünün sürdürülebilirlik hedeflerine uyum ve dijital dönüşüm kabiliyeti ile yeniden tanımlandığı, küresel tedarik zincirlerinin yeniden şekillendiği bir dönemde Türkiye, bu sınamayı başarıyla geçmeye en hazır ülkeler arasındadır. Mevcut küresel ekonomik gelişmeleri de göz önüne alarak, ülkemizdeki UDY politikalarının çatısını oluşturan "Türkiye UDY Stratejisini" (2024-2028) Cumhurbaşkanlığı Yatırım Ofisimizin koordinasyonunda ilgili paydaşların katkılarıyla hazırladık. Bir rehber niteliği taşıdığına inandığımız bu belgenin ülkemiz için hayırlı olmasını diliyor, emeği geçen çalışma arkadaşlarıma ve paydaşlara şükranlarımı sunuyorum.

A.Burak DAĞLIOĞLU
Başkan
Cumhurbaşkanlığı Yatırım Ofisi

CUMHURBAŞKANLIĞI

Yatırım Ofisi

Cumhurbaşkanlığı Yatırım Ofisi, Türkiye'nin sunduğu yatırım fırsatlarını küresel iş dünyasına tanıtmaya ve yatırımcılara Türkiye'ye yapacakları yatırımın her aşamasında destek verme görevini üstlenmiş tek resmi kuruluştur.

Hakkımızda

Doğrudan Cumhurbaşkanına bağlı olarak faaliyet gösteren Yatırım Ofisi, Türkiye'nin ekonomik kalkınmasını hızlandıracak yatırımları teşvik etmekle görevlidir. Bu amaçla Yatırım Ofisi; teknoloji yoğun, katma değeri yüksek, nitelikli istihdam sağlayan sürdürülebilir yatırımları desteklemekte ve bu yatırımlara ilişkin tüm süreçleri yatırımcı adına takip ederek hızlandırmaktadır.

AMAÇ

Türkiye'nin sürdürülebilir kalkınmasını ve teknolojik dönüşümünü destekleyecek, ekonomik refahının artırılmasına katkı sağlayacak, nitelikli istihdam alanları oluşturacak yatırımların ülkemize kazandırılması ve geliştirilmesidir.

MİSYON

Küresel iş dünyasına ülkemizin yatırım ortamını tanıtmak, nitelikli yatırımları ülkemize çekmek için hedef odaklı faaliyetler yürütmek, yatırım yapma kararı almış yatırımcılara yatırım süreçleri boyunca ve sonrasında destek olmak ve yatırım ortamının iyileştirilmesine yönelik faaliyetlerde bulunmaktadır.

VİZYON

Yatırımcılar için akla ilk gelen çözüm ortağı olmak ve dünyanın en başarılı yatırım ajanslarından biri haline gelmektir.

INVEST IN TURKIYE

A'dan Z'ye Hizmet

Yatırım Ofisi, yatırımcıları tek durak ofis yaklaşımıyla karşılamakta, geniş hizmet yelpazesi ile yatırımcıların Türkiye'deki yatırımlarından en yüksek düzeyde verim almalarını sağlamaktadır.

Özel Sektör Yaklaşımı

Yatırımcılarla yapılan görüşmelerde gizlilik esasını en önemli ilkelerinden biri olarak belirleyen Yatırım Ofisi, bir kamu kurumu olmakla beraber yatırımcılara özel sektör yaklaşımı ile çeşitli hizmetler sunmaktadır.

Yetkin Uzman Kadrosu

Yatırım Ofisi'nin uzman kadrosu yatırımcılara İngilizce, Almanca, Fransızca, İtalyanca, İspanyolca, Arapça, Japonca ve Çince dâhil pek çok dilde hizmet sunmaktadır.

Uluslararası Danışman Ağı

Dünya genelinde faaliyet gösteren Yatırım Ofisi; ABD, Almanya, Birleşik Arap Emirlikleri, Birleşik Krallık, Çin, Fransa, Güney Kore, İspanya, İtalya, Japonya, Katar, Singapur ve Suudi Arabistan gibi ülkelerde yerleşik yerel danışman ağıyla yatırımcılara hizmet sunmaktadır.

Hizmetler

İHTİYACA UYGUN DANIŞMANLIK

Mevzuat, maliyetler, teşvikler ve vergi sistemi gibi pek çok konuda detaylı bilgilendirme ve yönlendirme

YEREL PAYDAŞLARLA KOORDİNASYON

Kamu kurumları, iş dernekleri ve üniversiteler gibi önemli paydaşlarla ilişkilerin koordinasyonu

YATIRIM DESTEK HİZMETLERİ

Şirket kuruluşu, çalışma/oturma izinleri, teşvik başvuruları ve izin/ruhsat alım süreçlerinin koordinasyonu

ARAZİ BULMA DESTEĞİ

Yatırıma uygun arazinin bulunması, saha ziyaretleri ve gerekli altyapı desteğinin sağlanması

YATIRIM HEYETİ ZİYARETLERİ

Yatırımcıların Türkiye'ye ziyaretlerinin planlanması ve üst düzey görüşmelerin organize edilmesi

PROJE LANSMANLARI

Yatırım projelerinin temel atma ve açılış törenleri gibi tüm lansman süreçlerinin planlanması ve yürütülmesi

ORTAK BULMA DESTEĞİ

Uluslararası ve yerli şirketler arasında iş birliklerinin geliştirilmesi için ortak bulma desteği

YATIRIM SONRASI HİZMETLER

Mevcut uluslararası yatırımların sorunsuz ilerlemesi ve genişletilmesi için gerekli desteklerin sağlanması

İçindekiler

00 Yönetici Özeti 12

01 Giriş 16

Başlarken 18

Türkiye UDY Stratejisinin Temel Prensipleri 20

02**Küresel UDY Görünümü ve Temel Eğilimler**

22

Küresel UDY Akımları	24
Bölgedeki UDY Akımları	26
Bölgeye Gelen Yatırım Projeleri	28
Küresel UDY Akımlarını Etkileyen 8 Temel Eğilim	32

03**Türkiye'nin UDY Performansı**

42

Türkiye Teknoloji Girişimi Ekosistemi	46
UDY'nin Türkiye Ekonomisine Katkısı	48

04**Stratejiye Yön Veren 10 Temel Bulgu**

50

05**Türkiye İçin Nitelikli UDY Tanımı**

58

06**Türkiye UDY Stratejisinin Temel Hedefi ve Politika Alanları**

70

YÖNETİCİ ÖZETİ

Türkiye Uluslararası Doğrudan Yatırım Stratejisi 2024-2028

Uluslararası Doğrudan Yatırımlar (UDY) Türkiye ekonomisinin güçlü ve sürdürülebilir büyümesinde, teknolojik dönüşümünde ve küresel rekabetçiliğinin artırılmasında kritik bir role sahiptir.

UDY; sanayi ve ticaret politikaları ile birlikte ülkenin genel ekonomi politikasının temel bir bileşeni olarak değerlendirilmekte ve “Türkiye Uluslararası Doğrudan Yatırım Stratejisi” kapsamında müstakil bir politika alanı olarak ele alınmaktadır.

Türkiye UDY Stratejisi (2024-2028), küresel ekonomik coğrafyanın yeniden şekillendiği ve belirsizliklerin giderek arttığı bir dönemde Türkiye'nin ekonomik kalkınma hedeflerine ulaşmak üzere ihtiyaç duyduğu nitelikli yatırımların ülkeye çekilmesini hızlandıracak bir yol haritası olarak tasarlanmıştır.

STRATEJİYE YÖN VEREN 10 TEMEL BULGU

- Küresel UDY akımlarında yaşanan durgunluğa rağmen Türkiye'nin bulunduğu bölgeye yönelen yatırımlar artmaktadır.
- Türkiye'nin bölgesine yönelen "katma değeri yüksek hizmet sektörü yatırımları" artış eğilimindedir.
- "Yeşil dönüşüm" ve "sürdürülebilirlik" kavramları, küresel UDY akımlarının en önemli belirleyicileri haline gelmiştir.
- Küresel değer zincirleri "yakından tedarik" ve "dost ülkelerden tedarik" anlayışlarıyla yeniden şekillenmekte ve UDY akımlarını etkilemektedir.
- Dijitalleşme, küresel UDY akımlarını dönüştüren en önemli olgulardan biridir.
- Ticaret ve teknoloji savaşlarıyla yükselen "korumacılık" UDY akımları üzerinde etkili olmaktadır.
- Mega projelerin UDY akımlarındaki payı artmaktadır. Türkiye'nin bulunduğu bölge, bu yatırımların yöneldiği öncü destinasyonlardan biridir.
- Türkiye, bölgesinin en fazla UDY çeken ekonomilerinden biridir. Özellikle "gıda-tarım" ve "imalat" projeleri ile "genişleme" türü yatırımlarda bölgesinin lider ülkesidir.
- Türkiye'nin yetkin bir üretim ve ihracat üssü olmasında ülkede faaliyet gösteren uluslararası yatırımcıların kritik bir rolü bulunmaktadır.
- Teknoloji girişimlerine yapılan yatırımlar, küresel UDY akımlarının önemli bir bileşeni olmaya başlamıştır.

YÖNETİCİ ÖZETİ

TÜRKİYE İÇİN NİTELİKLİ ULUSLARARASI DOĞRUDAN YATIRIM (UDY) TANIMI

Türkiye'nin uzun vadeli gelişim vizyonunda belirlenen ekonomik kalkınma hedeflerine ulaşmasını destekleyecek yatırımlar "**Nitelikli UDY**" olarak değerlendirilmektedir.

Bu doğrultuda, Türkiye UDY Stratejisi'nde, küresel ekonomi ve yatırım gündeminin öncelikli alanları ile uyumlu 8 farklı "**Nitelikli UDY Profili**" tanımlanmıştır.

01

İklim Dostu Yatırımlar

02

Dijital Yatırımlar

03

Küresel Tedarik Zinciri (KTZ) Odaklı Yatırımlar

04

Bilgi Yoğun Yatırımlar

05

Nitelikli İstihdam Sağlayan Yatırımlar

06

Katma Değerli Hizmet Yatırımları

07

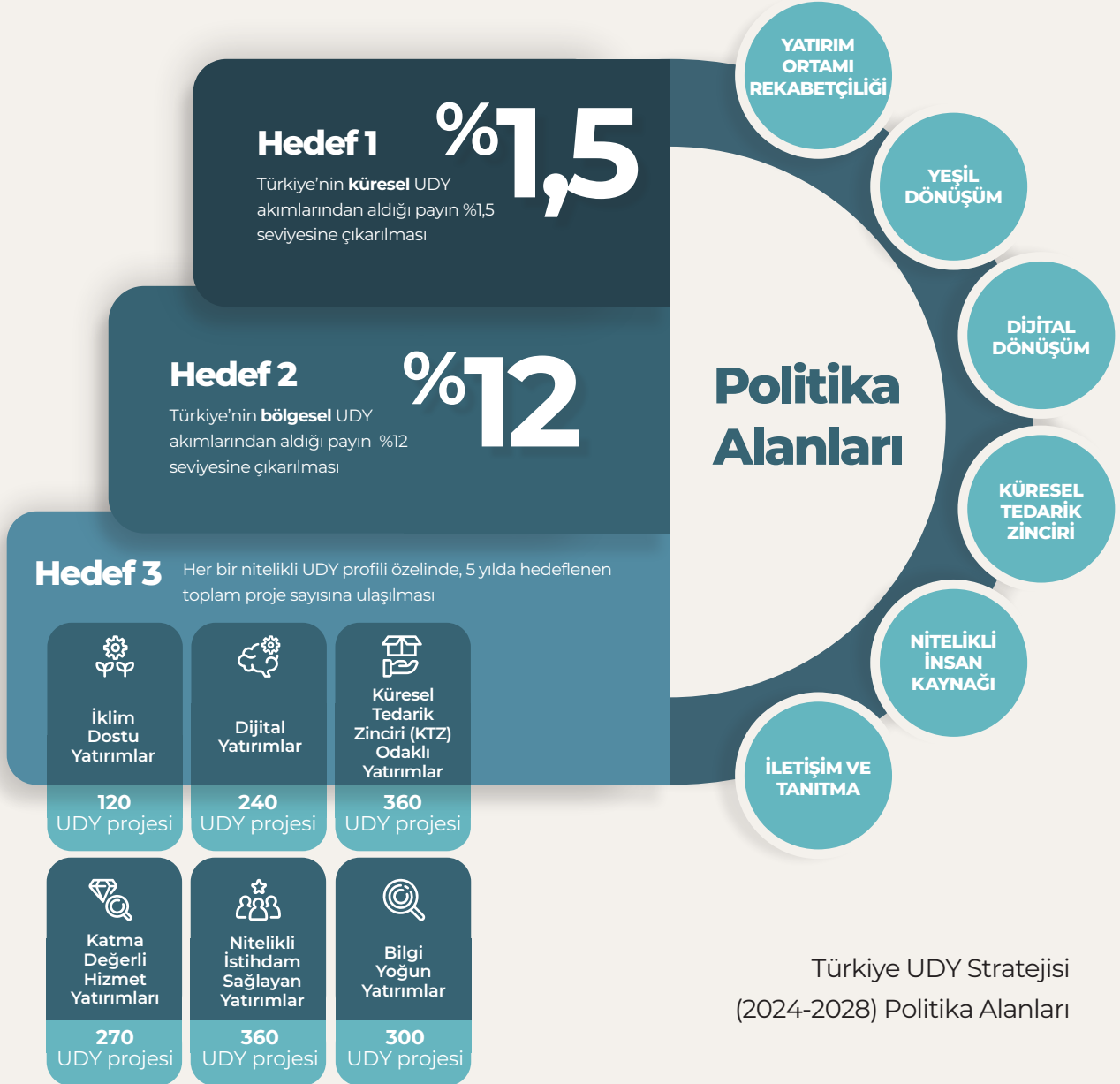
Nitelikli Finansal Yatırımlar

08

Bölgesel Kalkınmayı Destekleyen Yatırımlar

TÜRKİYE UDY STRATEJİSİNİN TEMEL HEDEFİ VE POLİTİKA ALANLARI

Stratejide ortaya konan hedeflere ulaşmak için 6 temel alanı içeren bir politika çerçevesi oluşturulmuştur. Paydaş kurum ve kuruluşlarla iş birliği halinde geliştirilecek eylem planları çerçevesinde politikalar hayata geçirilecektir.

01

Giriş

BAŞLARKEN

Uluslararası doğrudan yatırımlar (UDY); istihdam, katma değerli üretim, ihracatın artırılması, ithalatın azaltılması, bilgi ve teknoloji transferi gibi birçok olumlu dışsallıkla buldukları ülkelerin sürdürülebilir kalkınmasına önemli katkılar sağlamaktadır. Bu nedenle ülkeler, daha fazla UDY çekmek için kıyasıya bir rekabet halindedir.

Türkiye, sahip olduğu jeostratejik konumu ve nitelikli işgücü sayesinde uluslararası doğrudan yatırımlar için akla ilk gelen ekonomilerden biridir. Bilhassa son 21 yılda yatırım ortamını iyileştirme noktasında yaptığı atılımlarla bu özelliğini daha da güçlendiren Türkiye, UDY akımlarının yöneldiği öncü destinasyonlardan biri haline gelmiştir.

KOVID-19 pandemisi sonrasında küresel tedarik zincirlerinde yaşanan kırılmalar ve beraberinde ortaya çıkan jeopolitik gerilimler uluslararası yatırımların görünümünü önemli ölçüde etkilemiştir. Bu durum, UDY akımlarının önemli bir destinasyonu olan Türkiye gibi ülkeler için yeni fırsatlar yaratırken yatırım çekme noktasında rekabeti daha da artırmıştır.

Cumhurbaşkanlığı Yatırım Ofisi koordinasyonunda, ilgili paydaşların katkılarıyla hazırlanan Türkiye UDY Stratejisi (2024-2028), ülkemizin UDY

politikasının genel çerçevesini çizen, uygulamalara rehberlik eden temel bir politika dökümanı olarak tasarlanmıştır.

Stratejinin, küresel ekonominin yeniden şekillendiği ve belirsizliklerin giderek arttığı bir dönemde Türkiye'nin ihtiyaç duyduğu nitelikli UDY'lerin ülkeye çekilmesini hızlandırmak üzere ekosistemdeki tüm paydaşlara yönelik bir yol haritası olması hedeflenmektedir.

Strateji geliştirilirken; UDY alanındaki küresel eğilimleri göz önünde bulunduran, sürdürülebilir kalkınma odaklı, ilgili paydaşların katkı ve yönlendirmelerini dikkate alan, veri ve kanıta dayalı bir yaklaşım benimsenmiştir. Bu doğrultuda, On İkinci Kalkınma Planı başta olmak üzere temel ulusal politika belgeleri, küresel ve bölgesel UDY görünümüne yönelik analizler, yatırımcılar ve UDY paydaşı kurum/kuruluşlar ile yapılan anketler, akademiden ve uluslararası kurumlardan UDY uzmanları ile yapılan mülakatlar gibi birçok kaynaktan istifade edilmiştir.

Küresel Eğilimlerle Uyumlu

Küresel çapta yaşanan ekonomik dönüşüm ve ülke ihtiyaçları dikkate alınarak UDY akımlarını etkilemesi muhtemel eğilimler detaylı bir şekilde analiz edilmiştir.

TÜRKİYE UDY STRATEJİSİNİN Temel Prensipleri

Türkiye UDY Stratejisi (2024 – 2028)
hazırlanırken beş temel prensip göz önünde
bulundurulmuştur.

Sürdürülebilir Kalkınma Odaklı

Ülkemizin sürdürülebilir kalkınmasına katkı sağlayacak sekiz farklı nitelikli UDY profili detaylı bir şekilde tanımlanmış ve bu yatırım alanlarını önceleyen bir strateji ortaya konmuştur.

Katılımcı Süreç

İlgili tüm kamu kurumlarının, sivil toplum kuruluşlarının, mevcut uluslararası yatırımcıların, akademinin ve uluslararası kurumların katkıları alınmıştır.

Veriye Dayalı Yaklaşım

Birçok ulusal ve uluslararası veri tabanından faydalanılarak kapsamlı analizler yapılmış ve nitelikli UDY profilleri özelinde ülkemizin bölgesel payının artırılması hedeflenmiştir.

UDY Alanında Ulusal Bir Yol Haritası

Nitelikli UDY projelerinin çekilmesi için ulusal düzeyde tanımlı bir yol haritası ortaya konmuş, kurumsal çerçeve ve yönetim altyapısı detaylı bir şekilde tanımlanmıştır.

Küresel UDY Görünümü ve Temel Eğilimler

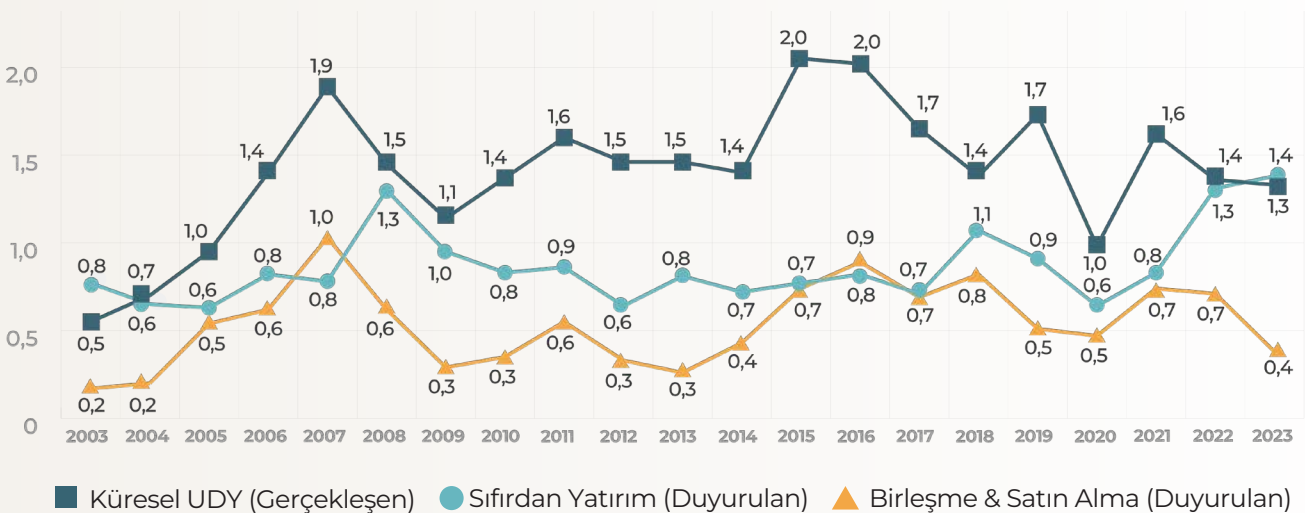
Küresel UDY Akımları

Küresel UDY akımları, 2015 ve 2016 yıllarında gerçekleşen büyük ölçekli birleşme ve satın alma projelerinden kaynaklı artışlar haricinde 2008 Küresel Finans Krizinden bu yana durağan bir görünüm sergilemektedir.

Küresel UDY akımları, KOVİD-19 pandemisi nedeniyle 2020’de son 15 yılın en düşük seviyesini görmüştür. 2021 yılında birleşme ve satın alma türü yatırımların etkisiyle beklentilerin üzerinde artan UDY akımları, devamında ortaya çıkan küresel enflasyon ve jeopolitik gerilimlerin etkisiyle düşük seyrini devam ettirmiştir.

Yeniden şekillenen küresel tedarik zincirleri, pandemi sonrasında duyurulan sıfırdan yatırımların sayısını ve tutarını artırmıştır; bu artış eğilimi, yeşil ve dijital dönüşüm gibi trendlerin güçlenmesiyle daha da belirgin hale gelmiştir.

KÜRESEL UDY, BİRLEŞME & SATIN ALMA VE SIFIRDAN YATIRIM TUTARLARI*
(TRİLYON ABD DOLARI)

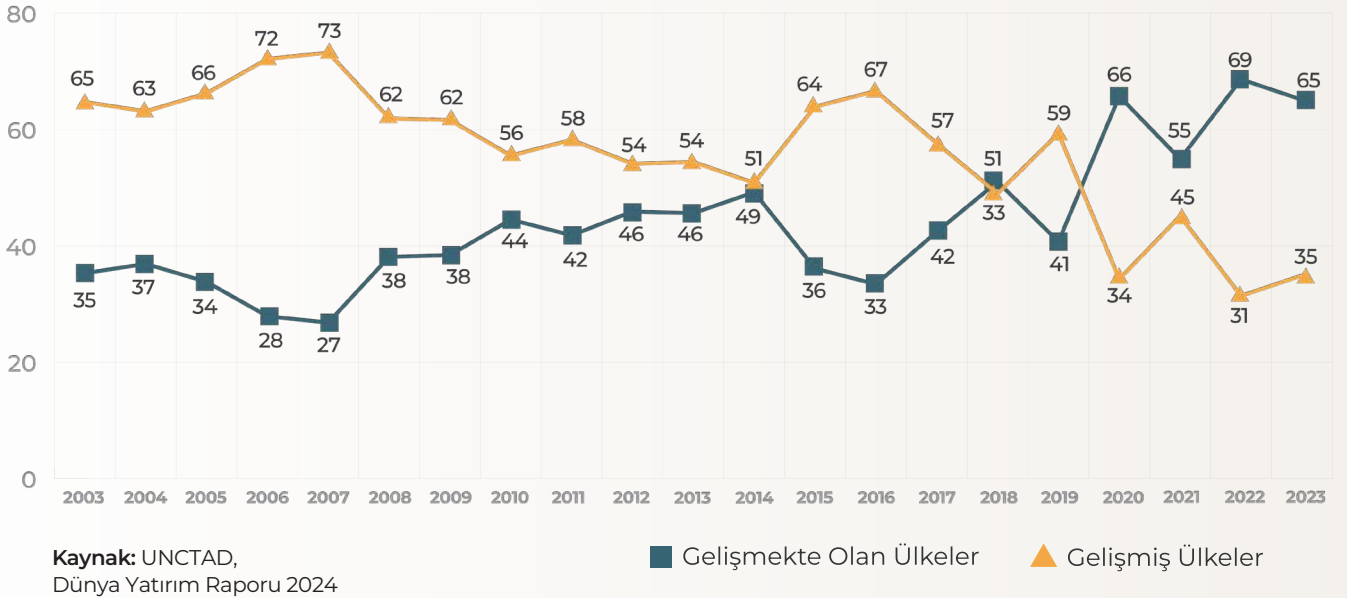

Kaynak: UNCTAD, Dünya Yatırım Raporu 2024

Son dönemde, küresel UDY'nin gelişmiş ve gelişmekte olan ülke grupları arasındaki dağılımında önemli değişiklikler olmuştur. 2020 yılı itibarıyla gelişmekte olan ülkeler, gelişmiş ülkeleri geride bırakmıştır.

2015 sonrasında küresel UDY pastası daralsa da gelişmekte olan ülkelere doğru olan UDY akımları artmaya devam etmiştir. Bunun neticesinde; gelişmekte olan ülkelerin küresel UDY girişlerindeki payı ilk kez gelişmiş ülkelerin üzerine çıkmış, pandemi ve sonrasında ise fark iyice açılmıştır.

KÜRESEL UDY'NİN GELİŞMİŞ VE GELİŞMEKTE OLAN ÜLKELERE GÖRE DAĞILIMI (%)

*Küresel UDY akımları ülkelerin merkez bankalarından alınan veriler doğrultusunda "fiilen gerçekleşmiş" para transferlerine göre hesaplanmaktadır. Diğer taraftan, birleşme & satın alma ve sıfırdan yatırımlarda ise yatırımcı şirketlerin duyurduğu "yapılması planlanan yatırım tutarları" esas alınmaktadır. Bu nedenle, birleşme & satın alma ile sıfırdan yatırımların tutarları toplamı küresel UDY akımlarına eşit değildir.

Bölgedeki UDY Akımları

Türkiye, coğrafi konumu itibarıyla Orta ve Doğu Avrupa, Orta Doğu ve Kuzey Afrika bölgelerinin (geniş bölge) kesişim noktasında yer almaktadır.

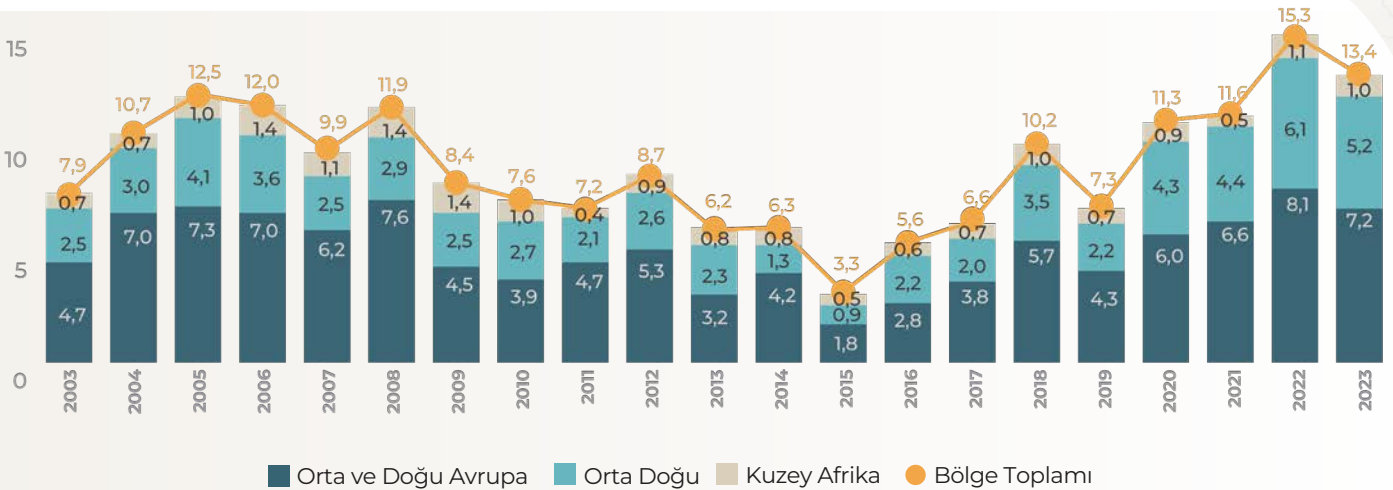
Türkiye'nin de içinde yer aldığı bu geniş bölge, sahip olduğu stratejik konum sayesinde küresel UDY akımlarına ev sahipliği yapan öncü destinasyonlardan biridir.

Uluslararası yatırımcılar farklı sektör ve faaliyetlerde planladıkları yeni yatırım projeleri için yaptıkları değerlendirmelerde Türkiye'yi çoğunlukla söz konusu geniş bölgedeki ülkelerden biri veya birkaçı ile kıyaslamaktadır. Bu nedenle bölgesel UDY akımlarına yönelik analizlerde

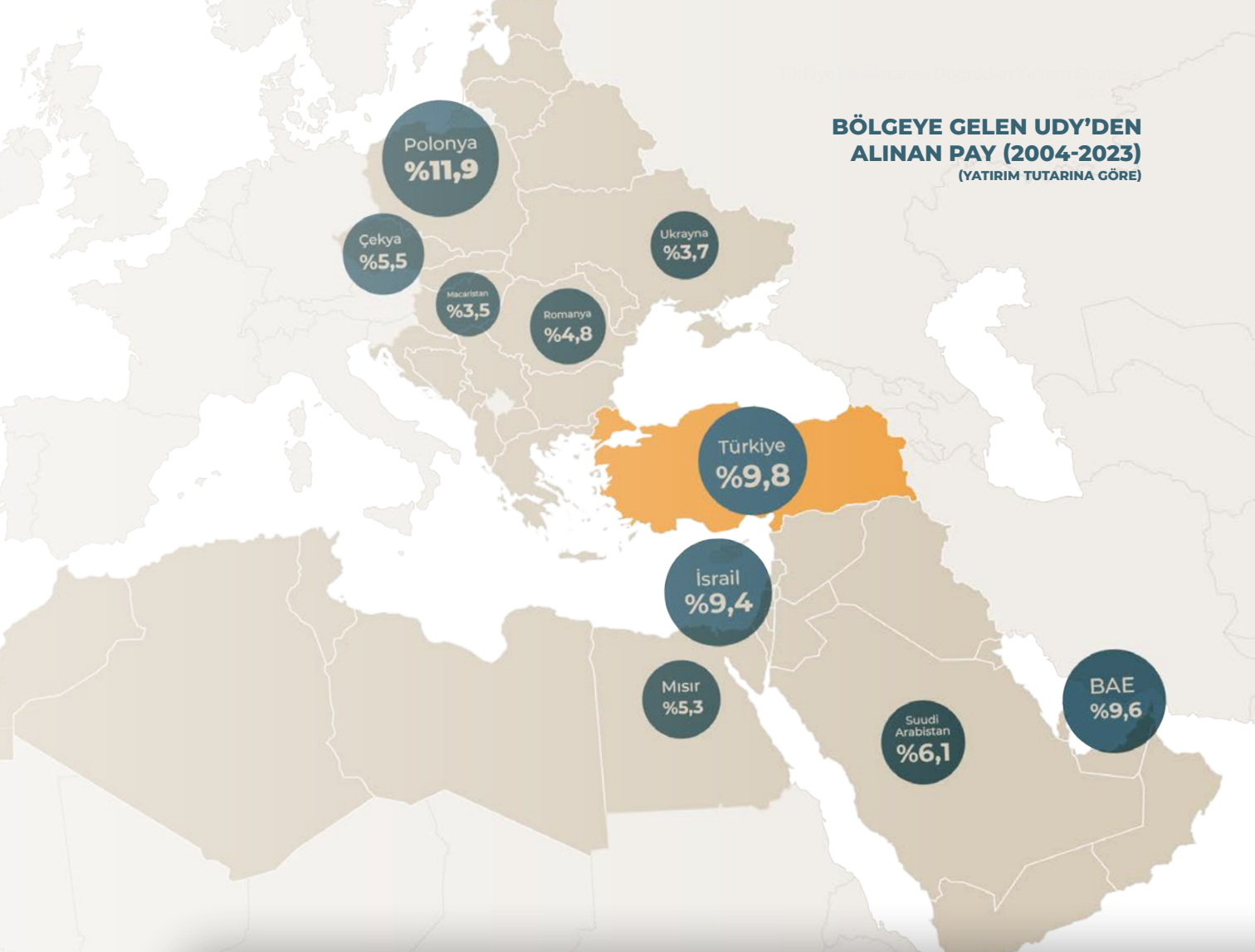
bu ülke grupları baz alınmıştır.

Söz konusu geniş bölgenin küresel UDY'den aldığı pay, 2008 Finans Krizi sonrası hızlı bir düşüş trendine girmiştir. Ancak 2016 yılı ile başlayan dönemde küresel UDY'de gözlemlenen daralma trendine rağmen geniş bölgeye gelen yatırımlar hız kazanmaya başlamıştır. Bölgeye gelen UDY tutarı, 2015 yılında 67,4 milyar dolarken 2023 yılında 2,6 katına çıkarak 178,3 milyar dolara ulaşmıştır.

BÖLGENİN KÜRESEL UDY AKIMLARI İÇİNDEKİ PAYI (%)

**BÖLGEYE GELEN UDY'DEN
ALINAN PAY (2004-2023)**
(YATIRIM TUTARINA GÖRE)

**Türkiye, bölgesindeki en önemli
UDY destinasyonlarından biridir**

Son 20 yılda (2004-2023) 261 milyar dolar UDY çeken Türkiye, %9,8'lik pazar payı ile bölgede en fazla yatırım çeken 2. ülke konumundadır.

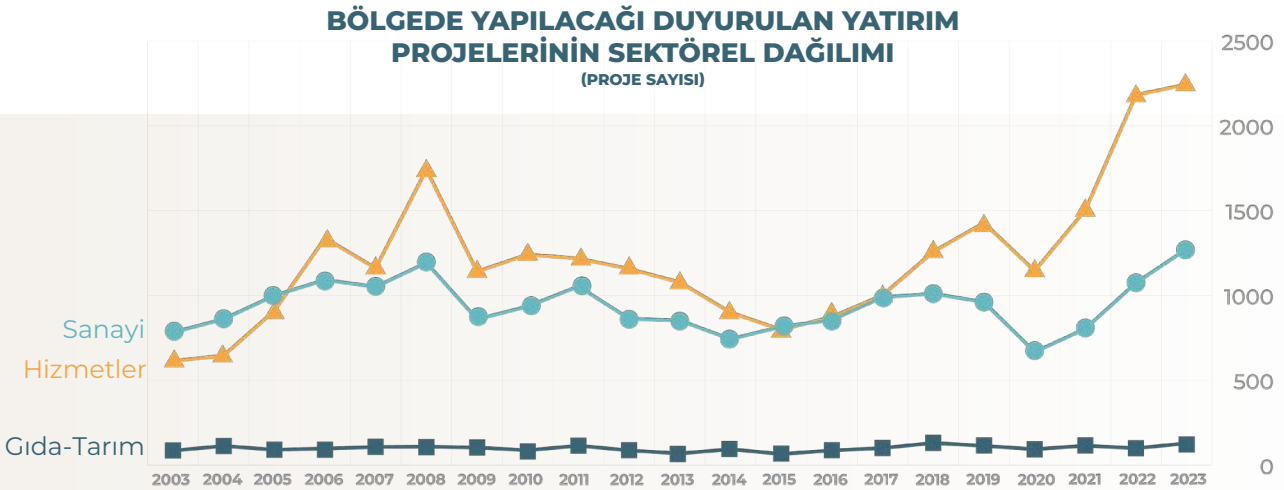
Bölgeye Gelen Yatırım Projeleri

Son 20 yıllık dönemde dünya genelinde duyurulan yatırımların proje sayısı bakımından yaklaşık %18'i bölgeye yönelmiştir.

Kamuoyuna duyurulan yatırım projeleri yakın gelecekteki UDY akımlarına dair en önemli öncü gösterge niteliğindedir. Bölgeye yönelen yatırım projelerinin sayısı pandeminin etkisiyle 2020 yılında bir miktar azalmış, sonrasında ise hızla toparlanarak tarihi zirvesine ulaşmıştır. Söz konusu artışta “yakın ülkelerden tedarik (near-shoring)” yaklaşımının etkili olduğu değerlendirilmektedir. Bununla beraber, yapılan analizlere göre, özellikle dijital sektörler ile katma değeri yüksek hizmet sektörlerindeki

yatırımların hızla bölgeye yönelmesi bu artışta rol oynamıştır.

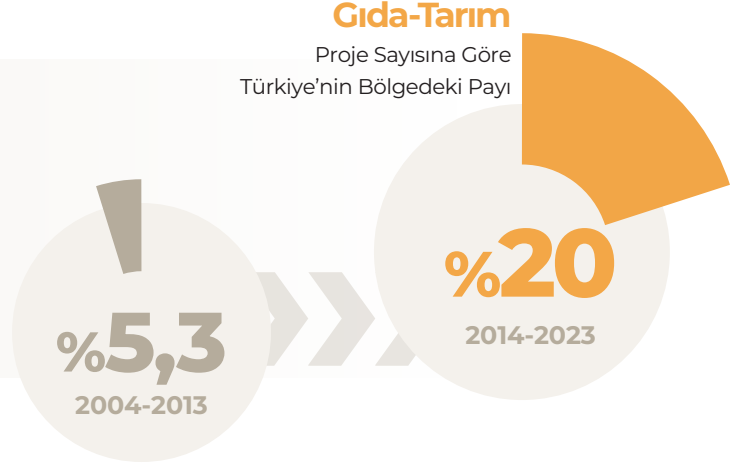
Bölgeye gelen yatırım projelerinin sektörel dağılımında, gıda-tarım sektörünün yıllık ortalama 100 proje ile sabit bir görüntü çizdiği, sanayi ve hizmet sektörlerindeki proje sayılarının ise pandemiden sonra önemli ölçüde arttığı dikkat çekmektedir. Özellikle hizmet sektöründe bölgede gerçekleşen yatırımların sayısı son üç yılda yaklaşık iki katına çıkarak performansını güçlendirmiştir.

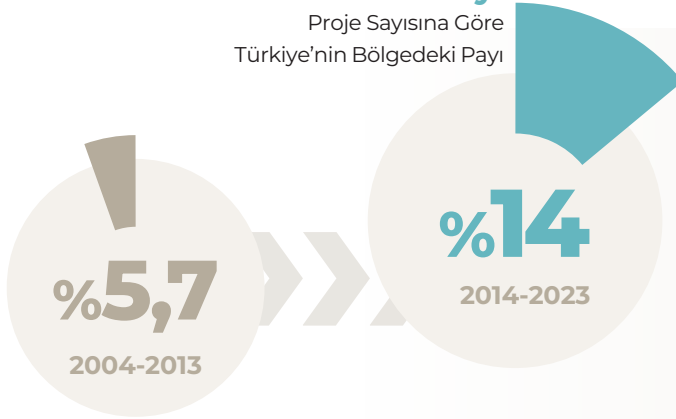
Kaynak: fDi Markets, 2024

Türkiye gıda-tarım ve sanayi sektörlerindeki yatırımlar için bölgenin en önemli cazibe merkezi haline gelmiştir.

Türkiye, son 10 yılda gıda-tarım sektöründeki payını 4 katına çıkarmış ve bölgeye yönelen her beş yatırımdan birini çekmiştir.

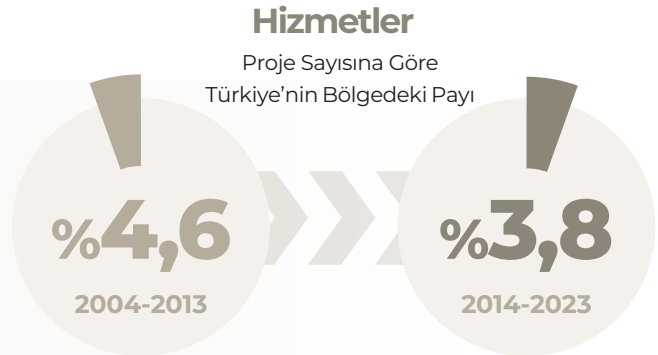

Sanayi
Proje Sayısına Göre
Türkiye'nin Bölgedeki Payı

Türkiye, son 10 yılda sanayi sektöründeki payını yaklaşık 3 katına çıkarmıştır. Bu başarıda, otomotiv, makine, kimya gibi küresel tedarik zincirlerine entegre sektörlerde çekilen imalat sanayii yatırımları büyük rol oynamıştır.

Türkiye, son 10 yılda hizmet sektörüne çektiği proje sayısını korumuş olmasına rağmen bölgesel payında bir miktar düşüş gerçekleşmiştir.

FAALİYET TÜRÜNE GÖRE BÖLGEDE DUYURULAN YATIRIMLAR

İMALAT PROJELERİNDEKİ BÖLGESEL PAY ARTIŞI

4,5

KAT

2014-2023

Bir Önceki 10 Yıla Göre

Bölgede yapılacak duyurulan yatırımların faaliyet türü bakımından dağılımı incelendiğinde, imalat, Ar-Ge ve Ortak Hizmet Merkezi (OHM) projeleri pandemi sonrası dönemdeki artışlarıyla dikkat çekmektedir. Özellikle OHM projeleri son 3 yılda yaklaşık 2,5 katına çıkarak rekor kırmıştır.

Türkiye, imalat projelerinde bölgesinin açık ara lider ülkesidir.

Türkiye, 2014-2023 döneminde, bir önceki 10 yıllık döneme göre, imalat projelerinde bölgesel payını 4,5 katına çıkararak bölgeye yönelik imalat yatırımlarının %22'sini çekmeyi başarmıştır ve bölgesinin açık ara lider ülkesi olmuştur. Bununla birlikte, Ar-Ge projelerindeki bölgesel payını ise arttırmıştır.

BÖLGEDEKİ BİRLEŞME VE SATIN ALMA TÜRÜ YATIRIMLAR

BİRLEŞME VE SATIN ALMA TÜRÜ YATIRIMLARDA BÖLGESİNDE

2.

ÜLKE

2004-2023

Proje Sayısına Göre

Orta ve Doğu Avrupa, Orta Doğu ve Kuzey Afrika bölgeleri, sıfırdan yatırımların yanında birleşme ve satın alma yatırımları için de dünyanın önde gelen destinasyonlarından biridir. Pandemi sonrasında, dünya genelinde yapılan birleşme ve satın alma yatırımlarının (hem proje sayısına hem de yatırım tutarına göre) yaklaşık %7'si bu bölgeye gelmiştir.

Türkiye, birleşme ve satın alma türü yatırımlarda bölgesinin en fazla yatırım çeken 2. ülkesi konumundadır.

Türkiye, son 20 yılda bölgede gerçekleşen birleşme ve satın alma türü yatırımların %8,3'ünü (proje sayısına göre) çekmiştir.

BÖLGEDE DUYURULAN SIFIRDAN YATIRIMLAR

Bölgede duyurulan yatırım projelerinin sayısı, Küresel Finans Krizi sonrasında önemli ölçüde azalmış ve pandemiye kadar yatay bir görünüm sergilemiştir. Fakat pandemi sonrasında hızla toparlanarak son 20 yılın en yüksek seviyesine ulaşmıştır. 2023 yılında duyurulan sıfırdan yatırım projelerinin sayısı pandemi öncesine göre %75 oranında artmıştır.

Türkiye, sıfırdan yatırımlarda bölgesinin en fazla yatırım çeken ülkelerinden biridir.

Türkiye, 2014-2023 döneminde, bir önceki 10 yıllık döneme göre, sıfırdan yatırımlarda bölgeden aldığı payı arttırarak bölgesinin en fazla sıfırdan yatırım çeken 3 ülkesinden biri olmuştur.

SIFIRDAN
YATIRIMLARDA
BÖLGESİNDE

3.
ÜLKE

2014-2023

Proje Sayısına Göre

BÖLGEDE DUYURULAN GENİŞLEME TÜRÜ YATIRIMLAR

Bölgede duyurulan genişleme türü yatırım projelerinin sayısı son 10 yılda genel olarak artış trendindedir. Genişleme türü yatırımların sayısı pandemi öncesine göre 2022 yılında %61, 2023 yılında ise %34 oranında artmıştır.

Türkiye, genişleme türü yatırımlarda bölgesinin açık ara lider ülkesidir.

Türkiye, 2014-2023 döneminde, bir önceki 10 yıllık döneme göre, genişleme türü yatırımlardaki payını yaklaşık 5 katına çıkarmıştır. %3,9'dan %19,7'e ulaşan payı ile Türkiye, genişleme türü yatırımlarda bölgesinin açık ara lider ülkesi olmuştur. Bu durum, Türkiye'nin iş ve yatırım ortamını deneyimlemiş şirketlerin bölgedeki operasyonlarını büyütme ve değer zincirlerini güçlendirmek için yine Türkiye'yi seçtiğini göstermektedir.

GENİŞLEME TÜRÜ
YATIRIMLARDAKİ
ARTIŞ

5
KAT

2014-2023

Bir Önceki 10 Yıla Göre

Küresel UDY Akımlarını Etkileyen 8 Temel Eğilim

01

Küresel Tedarik Zincirleri Yeniden Şekilleniyor

02

Tersine Küreselleşme ve Korumacılık Eğilimleri Güçleniyor

03

Küresel Makroekonomik Gelişmelerdeki Belirsizlikler Artıyor

04

Küresel Düzlemde Ekonomik ve Politik Ayrılıklar Derinleşiyor

05
**İklim Değişikliği ve
Çevresel Sürdürülebilirlik
Dönüştürücü Bir Rol
Oynuyor**

06
**Dijital Dönüşüm
Hızlanıyor**

07
**Bölgesel ve Ulusal
Sanayi Politikaları Ağırlık
Kazanıyor**

08
**Yeni Teknolojiler ve
Nitelikli Hizmet Girdileri
İmalat Sanayiini
Dönüştürüyor**

01

Küresel Tedarik Zincirleri Yeniden Şekilleniyor

Jeopolitik gerilimler, iklim değişikliği ve doğal afetler, salgın hastalıklar ile sürdürülebilirlik ve dijitalleşme kavramlarının artan önemi küresel tedarik zincirlerinin yeniden kurgulanmasına sebep olmaktadır.

Bu doğrultuda, hammadde ve pazara yakınlık (near-shoring), üretim tedarik zincirlerinin çeşitlendirilmesi (diversification), dost ülkelerden tedarik (friend-shoring) ve sürdürülebilir iş pratikleri gibi faktörler uluslararası şirketlerin yatırım kararlarında çok daha önemli hale gelmiştir.

Küresel tedarik zincirlerinin kısılması, bölgeselleşme akımını desteklemekte ve özellikle Amerika, Avrupa ve Asya pazarlarında farklı üretim merkezlerinin oluşmasına ve güçlenmesine sebep olmaktadır. Bu süreçte küresel entegrasyonu güçlü ekonomilerin, yatırım çekme sürecinde daha avantajlı olacağı değerlendirilmektedir.

Tersine Küreselleşme ve Korumacılık Eğilimleri Güçleniyor

Son dönemde küresel ekonomik güçler arasında yaşanan gerilimler, ülkelerin ulusal güvenlik endişesiyle yatırım ve ticaret alanlarında daha korumacı ve içe kapanmacı bir tutum sergilemesine neden olmaktadır.

Özellikle yarı iletkenler, elektrikli araç ve batarya bileşenleri, bilgi iletişim araçları gibi yüksek teknoloji ürünler ile altyapı, telekomünikasyon ve savunma gibi stratejik sektörler uluslararası yatırımlarda ve ticaretle korumacılık, engelleme ve kısıtlama politikalarının merkezine oturmuştur.

Bu durum, ülkeler tarafından uluslararası doğrudan yatırımlar üzerinde kurulan kontrol mekanizmalarının küresel ölçekte yaygınlaşmasına sebebiyet vermekte ve UDY akımlarını önemli ölçüde etkilemektedir.

03

Küresel Makroekonomik Gelişmelerdeki Belirsizlikler Artıyor

Küresel Finans Krizini izleyen yıllarda, dünya genelinde ekonomik aktivitedeki verimliliğin azalması, ekonomilerin düşük oranlı büyüme performansları ve özellikle pandemi sürecinde özel sektörün ve hane halklarının desteklenmesi gibi faktörler neticesinde maliye ve para politikalarında gevşeme yaşanmıştır.

2020 yılında yaşanan pandemi sonrasında oluşan enflasyonist ortam küresel çapta etki yaratmıştır. Akabinde uygulanan sıkılaştırma politikaları finansman maliyetlerini büyük ölçüde arttırmıştır. Bu durum, büyük altyapı yatırımları ile birleşme ve satın alma işlemlerini olumsuz etkilemiştir. Bununla birlikte küresel ekonomide gözlemlenen düşük büyüme oranları ve dünyanın farklı bölgelerinde yaşanmakta olan jeopolitik gerilimler, uluslararası doğrudan yatırımlar alanında önemli riskler doğurmaktadır. Söz konusu gelişmeler küresel UDY akımlarının ve UDY projelerinin hacmini, niteliğini ve yöneldiği bölgeleri etkilemektedir.

Küresel Düzlemde Ekonomik ve Politik Ayrılıklar Derinleşiyor

Küresel düzlemde yaşanan ekonomik ve politik ayrılıklar, bunun sonucunda giderek artan korumacı ve kısıtlayıcı uygulamalar, küresel ekonomiyi etkileyen önemli bir olgu olarak belirmeye başlamıştır. IMF, Dünya Bankası, UNCTAD ve OECD gibi uluslararası kuruluşların raporları, bu tür jeopolitik eğilimlerin halihazırda uluslararası doğrudan yatırımları ve finansal yatırımları ciddi biçimde etkilemeye başladığına ve yatırımların yöneleceği destinasyonları etkilediğine işaret etmektedir.

Bu durumun, uluslararası ticaret ve doğrudan yatırımlara daha fazla ihtiyaç duyan ve borçluluk oranı yüksek az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin finansal istikrar ve ekonomik büyümeleri üzerinde daha fazla baskı uygulaması olasıdır. Diğer taraftan, bu gelişmeler söz konusu ülkelerdeki sürdürülebilir kalkınma amaçlarını destekleyici yatırımları olumsuz etkilemekte ve küresel hedeflerin gerçekleşmesinin önünde önemli bir engel olarak belirmektedir.

Ancak, uygun yatırım ortamı sunan, lojistik altyapısı güçlü ve büyük pazarlara yakın ülkelerin bu olumsuz eğilimi fırsata çevirmesi mümkündür.

İklim Değişikliği ve Çevresel Sürdürülebilirlik Dönüştürücü Bir Rol Oynuyor

İklim değişikliğinin etkilerinin azaltılması ve iklim değişikliğine uyum konuları son yıllarda özel sektörün ve politika yapıcıların en kritik gündem maddelerinden biri haline gelmiştir. Paris İklim Anlaşması ve AB Yeşil Mutabakatı gibi küresel ve bölgesel iklim politikalarının da etkisiyle çevresel sürdürülebilirlik kavramının önemi giderek artmakta, bu durum UDY akımlarını derinden etkilemektedir.

Dünyadaki UDY projelerinin gelişimine bakıldığında özellikle pandemi sonrası dönemde etki yatırımları ile yenilenebilir enerji ve döngüsel ekonomi odaklı sektörlere gelen yatırımlar büyük oranda artmıştır.

Yatırım yapacakları lokasyonu seçerken uluslararası yatırımcılar için ülkelerin yeşil dönüşüme yönelik ortaya koydukları yol haritaları, yeşil enerjiye ve nitelikli insan kaynağına erişim gibi kriterlerin önemi daha da artmıştır. Öte yandan, uluslararası yatırımcılar sadece kendi üretim süreçlerinin değil tedarik zincirlerinin de yeşil dönüşümünü dikkate almaktadır.

06

Dijital Dönüşüm Hızlanıyor

Dijitalleşme sürecinin küresel düzeyde hız kazanması, geleneksel sektörleri güçlü bir şekilde dönüştürürken birçok yeni sektörü de ortaya çıkarmaktadır.

Yapay zekâ, bulut bilişim ve büyük veri analitiği gibi teknolojilerin kullanımı yaygınlaşmaktadır. Dijital platformlar, yazılım geliştirme, finansal teknolojiler ve veri merkezi gibi birçok dijital sektörde özellikle pandemi sonrasında ciddi bir büyüme söz konusudur.

Uluslararası yatırımcılar ülke seçimlerinde güçlü bir dijital altyapıya ve bu alanda yetkin insan kaynağına sahip ülkeleri önceliklendirmektedir. Veri politikaları ve regülasyonlar uluslararası yatırımcılar için bir diğer önemli değerlendirme kriteridir. Ayrıca, dijital sektörlerin büyümesine ve geleneksel sektörlerin dönüşümüne hizmet eden dinamik bir teknoloji girişimciliği ekosisteminin varlığı da UDY akımlarını etkilemektedir.

07 Bölgesel ve Ulusal Sanayi Politikaları Ağırlık Kazanıyor

Devletlerin yeniden hedef odaklı sanayi politikaları geliştirmesi, 2008 Küresel Finans Krizi ile başlayan ve dünyadaki jeopolitik gerilimlerin artmasıyla hızlanan bir fenomen haline gelmiştir. Birçok küresel aktör stratejik sektörlerde yeni sanayi politikaları ile kapsamlı teşvik paketleri tasarlamaktadır.

Son yıllarda küresel ölçekte UDY projeleri içerisinde mega projelerin ağırlığı artmaktadır. Gelişmiş ekonomiler kritik ürün ve materyallerin imalatı konusunda hem kendi aralarında hem de gelişmekte olan ülkelerle yarışır hale gelmiştir.

Stratejik sektörlerde büyük yatırımların çekilebilmesi devletlerin bütüncül bir politika seti geliştirmesi ile mümkündür. Cazip teşvik paketleri, nitelikli insan kaynağına erişim, sürdürülebilirlik ve dijitalleşme konularında uluslararası regülasyon ve uygulamalarla uyumlu bir yatırım ortamının oluşturulması bu gündemin en önemli bileşenleridir.

Yeni Teknolojiler ve Nitelikli Hizmet Girdileri İmalat Sanayiini Dönüştürüyor

Yapay zekâ destekli otomasyon sistemleri, robotik ve üç boyutlu yazıcı gibi teknolojilerin yaygınlaşması imalat sanayiini hızla dönüştürmektedir. Üretim süreçlerinde yaşanan bu dönüşüm, özellikle emek yoğun sektörlerdeki yatırım çekme rekabetinde işgücü maliyetlerinin önemini azaltmıştır. Buna karşın birçok sektörde dijital becerileri gelişmiş nitelikli işgücüne erişim, uluslararası yatırımcılar için daha önemli hale gelmektedir.

Dijitalleşmenin getirdiği maliyet avantajının yanı sıra sağlanan cazip teşvik paketleri, yatırımcının kaynak ülkesine (re-shoring) veya yakın coğrafyasına (near-shoring) geri dönmesini kolaylaştırmaktadır.

Nesnelerin interneti, bulut uygulamaları, blok zinciri ve veri analitiği gibi dijital teknolojilerin imalat sektöründe kullanımı yaygınlaşmaktadır. Üretim öncesi ve sonrası fonksiyonların (Ar-Ge, tasarım, markalaşma, dağıtım vb.) nihai ürün içerisindeki katma değeri artmaktadır (servicification of manufacturing).

Bu gelişmeler neticesinde son dönemde, hizmet sektörü girdileri küresel değer zincirlerindeki dönüşümün önemli bir unsuru haline gelmiştir. Bu sebeple, nitelikli hizmet sektörü yatırımlarının küresel UDY akımları içerisindeki payı artmakta ve ülkeler için bu yatırımları çekmek imalat yatırımları kadar önemli hale gelmektedir.

03

Türkiye'nin UDY Performansı

Türkiye'nin UDY Performansı

Türkiye, son 20 yılda gerçekleştirdiği reformlar, sahip olduğu ekonomik ve siyasi istikrar, genç ve dinamik nüfus yapısı, jeostratejik konumu vb. pek çok unsur sayesinde UDY alanında büyük bir ivme yakalamıştır.

Ekonomik Kalkınma için Yeni Yasal Düzenlemeler, Çağa Uygun Reformlar

- Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanunu
- Kapsamlı Destek ve Teşvikler
- Sürdürülebilirlik ve Yeşil Dönüşüm
- Yatırım Ortamını İyileştirme Koordinasyon Kurulu (YOİKK)
- Cumhurbaşkanlığı Yatırım Ofisinin Kurulması
- Temel Kanunlarda Yapılan Reformlar
- Yargı Alanında Yatırım Ortamını İyileştirici Reformlar
- Dünya Bankası İş Yapma Kolaylığı Endeksi Çalışmaları

Türkiye'nin UDY Performansının Altında Yatan Temel Faktörler

- Ekonomik ve Siyasi İstikrar
- Küresel Krizlere Karşı Dayanıklı Ekonomi
- Genç ve Dinamik Nüfus
- Nitelikli İşgücü
- Altyapı Yatırımları
- Dijitalleşme
- Ar-Ge Ekosistemi
- Jeostratejik Konum
- Serbest Ticaret Anlaşmaları ve Gümrük Birliği
- Küresel Değer Zincirlerine Entegrasyon
- Ekonomik Büyüme
- Üretim ve İhracat Üssü

* Mukayese edilen dönemler veri mevcudiyetine göre belirlenmiştir.

TOPLAM UDY*

2003 - 2023
262 Milyar \$

1973 - 2002
15 Milyar \$

UDY PASTASINDAN TÜRKİYE'NİN ALDIĞI PAY*

1990-2002 **% 0,2** **»** 2003-2023
% 0,9

TÜRKİYE'DE FAALİYET GÖSTEREN ULUSLARARASI SERMAYELİ ŞİRKET SAYISI

2003 **5.600** **»** 2023
82.700

ÇEKİLEN UDY'NİN CARİ DENGeye ORTALAMA KATKISI

2003-2023
% 40

Türkiye Teknoloji Girişimi Ekosistemi

Türkiye sağlıklı bir girişimcilik ekosisteminde bulunması gereken tüm paydaşlara sahip durumdadır.

Son yıllarda teknoloji girişimlerine (start-up) yapılan yatırımlar UDY akımlarında önemli bir yer tutmaya başlamıştır. Türkiye, güçlü bir girişimcilik kültürünün varlığı, genç, dinamik ve geniş yetenek havuzu ile gerçekleştirilen reformlar sayesinde teknoloji girişimciliği alanında bölgesinde ön plana çıkmaktadır.

GİRİŞİM
SERMAYESİ
FONLARI

MELEK YATIRIM
AĞLARI

ÖZEL SERMAYE
FONLARI

TEKNOPARKLAR

KULUÇKA
MERKEZLERİ

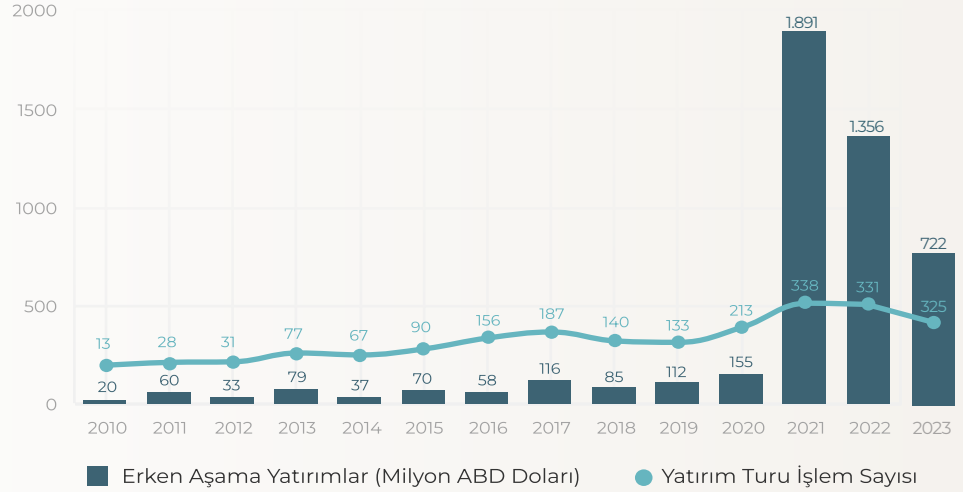
KİTLESEL
FONLAMA

TOHUM
FONLAMA

HIZLANDIRMA
MERKEZLERİ

KAMU
DESTEKLERİ

TÜRKİYE'DE ERKEN AŞAMA YATIRIM RAKAMLARI 2010 - 2023

Kaynak: Startups.Watch, 2023

Erken aşama yatırımlarda, 2010 – 2020 yılları arasında yıllık ortalama 104 işlem üzerinden 74 milyon dolarlık yatırım çeken Türkiye'nin girişim ekosistemi, 2021-2023 yılları arasında tarihi zirvelerine ulaşarak yıllık ortalama 338 işlem aracılığıyla 1,33 milyar dolarlık yatırım çekmiştir.

5

UNICORN
SEVİYESİNE
ULAŞAN GİRİŞİM
SAYISI
2020 - 2023

2

DECACORN
SEVİYESİNE
ULAŞAN
GİRİŞİM
SAYISI
2020 - 2023

2022 YILINDA

Türkiye, Avrupa'da en çok teknoloji girişimi yatırımı alan 10 ülkeden biri olmuştur.

İstanbul, erken aşama yatırımlarda Avrupa şehirleri arasında 6. sıraya, oyun sektöründe yapılan yatırımlarda ise 2. sıraya yükselmiştir.

Türkiye'de teknoloji girişimlerine yapılan her 5 yatırımdan biri uluslararası fonlar tarafından gerçekleştirilmiştir.

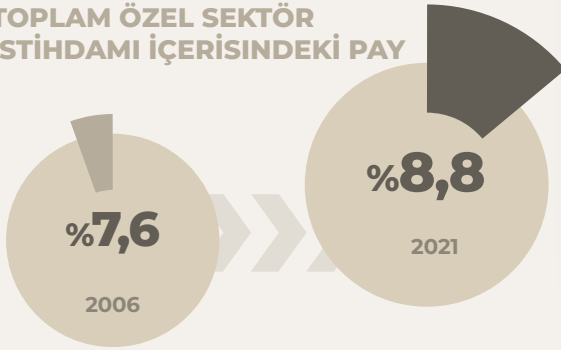
UDY'nin Türkiye Ekonomisine Katkısı

İstihdam

2006 TOPLAM İSTİHDAM
500 Bin Kişi

2021 TOPLAM İSTİHDAM
1 Milyon 320 Bin Kişi

TOPLAM ÖZEL SEKTÖR
İSTİHDAMI İÇERİSİNDEKİ PAY

Uluslararası sermayeli şirketlerin 2006 yılındaki kayıtlı istihdamı 500 bin kişi seviyelerinde iken 2021'de 1 milyon 320 bine ulaşmıştır.

Bu şirketlerin, Türkiye'deki toplam kayıtlı istihdam içerisindeki payı ise 2006 yılında %7,6'dan 2021 yılında %8,8'e yükselmiştir.

İhracat

%31
ULUSLARARASI
SERMAYELİ
ŞİRKETLERİN PAYI

2006-2021 döneminde Türkiye'nin toplam ihracatının yaklaşık %31'i uluslararası sermayeli şirketler tarafından yapılmıştır.

2,5

**KAT
ARTIŞ**

Uluslararası sermayeli şirketlerin ihracatı 2006 yılında 25 milyar dolar seviyelerinde iken 2021 yılında 63 milyar doların üzerine çıkmıştır.

%61
**ORTA-
YÜKSEK
VE YÜKSEK
TEKNOLOJİ**

2006-2021 döneminde, uluslararası sermayeli şirketlerce yapılan ihracatın %61'i orta-yüksek ve yüksek teknolojili ürünlerden oluşmaktadır. Bu oran, Türkiye ortalamasının üzerindedir.

Türkiye'ye gelen UDY, sadece cari açığın finansmana destek olmakla kalmamış; aynı zamanda, uluslararası sermaye ile kurulan şirketlerin ülkemizde yürüttüğü faaliyetler sayesinde reel ekonominin gelişimine de önemli katkılar sunmuştur.

Ar-Ge **%30,3**
ULUSLARARASI
SERMAYELİ
ŞİRKETLERİN PAYI

2006-2021 döneminde Türkiye'deki toplam özel sektör Ar-Ge harcamalarının %30,3'ü uluslararası sermayeli şirketlerce yapılmıştır.

730
TOPLAM
PATENT
BAŞVURUSU

Uluslararası sermayeli şirketler yıllık ortalama 730 patent başvurusu yapmıştır.

6
KAT
ARTIŞ

2006-2021 döneminde Ar-Ge yapan uluslararası sermayeli şirket sayısı 6 katına çıkmıştır.

Yerelden Tedarik

2006-2021 döneminde, uluslararası sermayeli şirketler toplam tedariklerinin %71,8'ini yerelden gerçekleştirmiştir.

%71,8
YERELDEN
TEDARİK ORANI

Kaynak: Girişimci Bilgi Sistemi (GBS) & Yatırım Ofisi Analizleri

Stratejiye Yön Veren 10 Temel Bulgu

Stratejiye Yön Veren 10 Temel Bulgu

Uluslararası doğrudan yatırımların küresel ve bölgesel görünümü ile bu görünümü şekillendiren trendlere yönelik detaylı analizler neticesinde, **stratejiye yön veren 10 temel bulgu** tespit edilmiştir. Söz konusu bulgular, Türkiye için nitelikli UDY profillerinin belirlenmesine ve strateji kapsamında ortaya konan politika alanlarının tasarlanmasına önemli katkılar sağlamıştır.

01

Küresel UDY akımlarında yaşanan durgunluğa rağmen Türkiye'nin bulunduğu bölgeye yönelen yatırımlar büyük oranda artmıştır.

Türkiye, bu süreçte bölgesinin en fazla yatırım çeken ülkelerinden biri olmuştur. Önümüzdeki süreçte bu avantajlı konumunu koruyarak daha da güçlendirme potansiyeline sahiptir.

Bölgeye yönelen katma değeri yüksek hizmet sektörü yatırımları, son yıllarda artış trendindedir.

02

Orta – yüksek teknolojili imalat yatırımlarında bölgede lider konumda olan Türkiye, katma değeri yüksek hizmet sektörü yatırımlarındaki payını artırarak bu alanda ortaya çıkan fırsatlardan daha fazla faydalanabilir.

03

Sürdürülebilir kalkınma ve iklim değişikliği son yıllarda küresel UDY akımlarını etkileyen en önemli kavramdan biri haline gelmiştir.

Özellikle yeşil enerjiye erişim, yeşil işgücü, kurumsal sürdürülebilirlik ve ESG (çevresel, sosyal ve yönetim) raporlaması, uluslararası standartlara uyum vb. hususların yatırımcı karar kriterlerindeki ağırlığı artmaktadır. Türkiye, yeşil dönüşüm sürecinde ortaya koyduğu performansı artırarak iklim dostu yatırımlardan daha fazla pay alabilir. İklim dostu yatırımlarda yakalanacak artış imalat sanayiindeki ve dijital sektörlerdeki yatırımları artırma potansiyeline sahiptir.

Küresel değer zincirlerinde yaşanan dönüşüm sürecinde yakından tedarik (nearshoring) ve dost ülkelere tedarik (friend-shoring) eğilimleri önem kazanmakta ve UDY akımlarını etkilemektedir.

Türkiye sahip olduğu üretim kabiliyetleri, nitelikli insan kaynağı, gelişmiş pazarlara yakın konumu ve küresel entegrasyonu ile bu dönüşüm sürecinden kazançlı çıkabilecek ülkelerden biridir. Türkiye, uluslararası uygulamalarla uyumunu artırarak ve yatırım ortamında gerekli iyileştirmeleri sağlayarak imalat sanayiindeki lider konumunu Ar-Ge ve tasarım gibi nitelikli alanlara da taşıyabilir. Bu sayede, küresel değer zincirlerindeki konumunu daha da güçlendirebilir.

05

Dijital sektörlerde yaşanan hızlı büyüme ve geleneksel sektörlerde yaşanan dijitalleşme eğilimleri, küresel UDY akımlarını etkileyen önemli bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Türkiye bu süreçte, STEM (fen, teknoloji, mühendislik ve matematik) alanlarındaki eğitim kalitesini, mevcut insan kaynağının dijital becerilerini, veri politikalarındaki uluslararası uyumunu ve dijital altyapısını daha da güçlendirerek büyüyen bu pazardaki payını arttırabilir.

Son yıllarda ticaret ve teknoloji savaşları üzerinden kendini gösteren korumacı politikalar pandeminin de etkisiyle uluslararası doğrudan yatırımları daha fazla etkilemeye başlamıştır.

Ülkeye gelen ve ülkeden çıkan yatırımlara yönelik uygulanan kısıtlayıcı politikalar, bilhassa yüksek teknolojili sektörlerdeki yatırımcılara bazı engeller çıkarabilmektedir. Türkiye, sunduğu yatırımcı dostu ortam sayesinde bu durumu fırsata çevirebilir.

06

Dünya genelinde UDY projeleri içerisinde mega projelerin payı hızla artmaktadır. Türkiye'nin içerisinde yer aldığı geniş bölge de bu tür yatırımların yöneldiği en önemli destinasyonlardan biridir.

Türkiye, yatırımcılara sunduğu özel teşvik mekanizmalarını bu süreçte daha etkin kullanarak bu büyüyen pastadan daha fazla pay alabilir. Bunun yanı sıra, yatırıma hazır büyük ölçekli sanayi alanlarının geliştirilmesi ve bürokratik süreçlerin hızlandırılması mega projelerin ülkeye çekilmesinde avantaj sağlayacaktır.

Türkiye, bölgesinin en fazla genişleme türü yatırım çeken ülkesidir.

Bu durum, Türkiye'deki mevcut yatırımcıların ülkenin sunduğu fırsatları değerlendirerek yatırımlarını muhafaza ettiğine ve genişletme eğiliminde olduğuna işaret etmektedir. Söz konusu olumlu algının Türkiye'ye yatırım yapmamış yeni yatırımcılar nezdinde de etkin tanıtımının yapılması ülkemize yönelecek olan sıfırdan yatırımları daha da artırabilecektir. Öte yandan, Türkiye'deki uluslararası şirketlerin mevcut yatırımlarını muhafaza etmelerinin teşvik edilmesi bu performansın sürdürülmesini sağlayacaktır.

09

Türkiye'nin önemli bir üretim ve ihracat üssü olmasında uluslararası yatırımcıların önemli bir rolü bulunmaktadır.

Türkiye'nin toplam ihracatında uluslararası şirketlerin payı ortalama %31 seviyesindedir. Ülkemizde üretim yapan uluslararası şirketler orta-yüksek teknoloji ürün ihracatında Türkiye ortalamasının üzerindedir. Buna mukabil, yüksek teknoloji ürün ihracatında ise Türkiye ortalamasının bir miktar altında kaldığı gözlemlenmektedir. Türkiye'nin yüksek teknoloji sektörlerde ihracat odaklı üretim yatırımlarını artırması, ihracatın genel teknoloji düzeyini de yükseltecektir.

Teknoloji girişimlerine yapılan yatırımlar son dönemde uluslararası doğrudan yatırımların önemli bir bileşeni olmaya başlamıştır.

Dünyadaki trendlere paralel olarak Türkiye'deki teknoloji girişimi yatırımları da önemli bir ilerleme kaydetmiştir. Bu performansı ile Türkiye, bölgesinde en fazla yatırım alan ülkelerden biri olmuştur. Teknoloji girişimciliği ekosisteminin güçlendirilmesi, Türkiye'nin daha fazla nitelikli finansal UDY çekmesini mümkün kılacaktır.

05

Türkiye için Nitelikli ÜDY Tanımı

Türkiye için Nitelikli UDY Tanımı

Türkiye ekonomisinin güçlü ve sürdürülebilir büyümesine katkı sunan, teknolojik dönüşümünü hızlandıran, küresel rekabetçiliğini artıran, beşeri sermayesini güçlendiren ve bölgesel gelişimini destekleyen yatırımlar “Nitelikli UDY” olarak değerlendirilmektedir.

Strateji hazırlık sürecinde; küresel ve bölgesel UDY görünümü ile bu alandaki temel eğilimler detaylı bir şekilde analiz edilmiştir. Bunun yanında; UDY paydaşı kamu kurumları ve özel sektör temsilcileriyle, akademiden ve uluslararası kuruluşlardan UDY uzmanlarıyla kapsamlı istişareler gerçekleştirilmiştir.

Küresel ekonomi ve yatırım gündeminin öncelikli konularına ve bunların ülkemizdeki yansımalarına odaklanan bu çalışmalarda; yeşil dönüşüm ve sürdürülebilirlik, dijitalleşme, katma değeri yüksek hizmet faaliyetleri, bilgi yoğun endüstriler, geniş ve yetenekli insan kaynağının varlığı, küresel tedarik zincirlerindeki değişimler ve hızla büyüyen teknogirişim yatırımları önümüzdeki dönemde UDY pazarını şekillendirecek olgular olarak ön plana çıkmıştır.

Bu doğrultuda, 2024-2028 Türkiye Uluslararası Doğrudan Yatırım Stratejisi'nde, söz konusu küresel trendlerle ve ülkemizin temel politika belgeleriyle uyumlu 8 farklı "Nitelikli UDY Profili" tanımlanmıştır. Her biri kritik öneme sahip olan bu profiller, ülkemizin uzun vadeli kalkınma hedeflerine hizmet edecek şekilde tasarlanmıştır. Strateji döneminde bu profillere uygun yatırım projeleri önceliklendirilerek bunların ülkemize daha fazla çekilmesi için etkili politikalar uygulanacak ve hedef odaklı faaliyetler yürütülecektir.

01

İklim Dostu Yatırımlar

02

Dijital Yatırımlar

03

KTZ Odaklı Yatırımlar

04

Bilgi Yoğun Yatırımlar

05

Nitelikli İstihdam Sağlayan Yatırımlar

06

Katma Değerli Hizmet Yatırımları

07

Nitelikli Finansal Yatırımlar

08

Bölgesel Kalkınmayı Destekleyen Yatırımlar

İklim Dostu Yatırımlar

İklim değişikliğinden kaynaklı risklerin yönetilmesinde, sera gazı emisyonlarının azaltılmasında ve ekonomilerin daha sürdürülebilir bir yapıya evrilmesinde yeşil dönüşüm sürecini destekleyecek uluslararası doğrudan yatırımlar önemli bir rol oynamaktadır.

Türkiye'nin iklim değişikliği ile mücadelesini ve iklim değişikliğine uyumunu destekleyecek yatırımlar, Türkiye için nitelikli UDY projeleridir. Türkiye son 10 yılda bu profilde 121 proje çekmiştir.

- Başta güneş, rüzgar, jeotermal ve yeşil hidrojen olmak üzere yenilenebilir enerji kaynaklarından enerji üreten yatırımlar
- Yenilenebilir enerji üretimini mümkün kılacak teknolojileri ve ürünleri geliştiren yatırımlar
- E-mobilite ekosistemine yönelik yatırımlar (elektrikli/hidrojenli araç ve aksesuarları, batarya vb.)
- Döngüsel ekonomiyi destekleyici yatırımlar
- Çevre teknolojilerinin kullanımına ve yaygınlaştırılmasına yönelik hizmet yatırımları
- Enerji verimliliğini artırıcı teknolojileri geliştiren ve üreten yatırımlar

Dijital Yatırımlar

Dijital dönüşümü destekleyici yatırımlar, birçok açıdan ülkelerin rekabetçiliğini artırmaktadır. Bu tür yatırımlar özellikle yeşil dönüşümü desteklemekte ayrıca nitelikli istihdam alanları oluşturmaktadır.

Türkiye ekonomisinin dijital dönüşümünü destekleyecek yatırımlar, Türkiye için nitelikli UDY projeleridir. Türkiye son 10 yılda bu profilde 214 proje çekmiştir.

- Yarı-iletken, elektronik parça ve bileşenler ile bilgi-iletişim sektörlerine gelen yatırımlar
- Elektronik ticaret, platform ekonomileri ve paylaşım ekonomileri gibi hizmet sunum kanallarının gelişimini destekleyici yatırımlar
- Yazılım ve oyun geliştirme sektörlerine gelen yatırımlar
- Ülkenin bilgi-iletişim ve internet alanındaki fiziksel altyapısını geliştirici yatırımlar (genişbant, kablolu ve kablosuz bağlantı, veri merkezi altyapısını destekleyici yatırımlar vb.)
- Geleneksel sektörlerin dijitalleşmesini destekleyici yatırımlar (yapay zeka, 3 boyutlu yazıcı, büyük veri analitiği, blok zinciri, bulut bilişim, siber güvenlik, nesnelerin interneti, sanal/ artırılmış gerçeklik teknolojileri vb.)
- Eğitim, sağlık, finans sektörlerine yönelik teknolojiler ile akıllı ev uygulamalarını ve giyilebilir teknolojileri geliştiren yatırımlar

KTZ Odaklı Yatırımlar

Küresel tedarik zincirlerine entegrasyonu yüksek sektörlerin nitelikli istihdam oluşturma, verimliliği ve ihracatı artırma potansiyeli yüksektir. Aynı zamanda, bu tür yatırımlar yerel şirketlerle kurdukları güçlü bağlantılar sayesinde bilgi ve teknoloji transferi sağlamaktadır.

Türkiye'nin küresel tedarik zincirlerine entegrasyonunu artırıcı üretim, Ar-Ge ve lojistik merkezi yatırımları Türkiye için nitelikli UDY projeleridir. Türkiye son 10 yılda bu profilde 539 proje çekmiştir.

- Otomotiv, makine ve kimya gibi orta yüksek; ilaç, havacılık, yarı iletken gibi yüksek teknoloji sektörlerine gelen üretim, Ar-Ge, tasarım ve inovasyon merkezi yatırımları
- Ülkenin ulaştırma, lojistik, dağıtım ve depolama kapasitesini geliştiren altyapı yatırımları
- Sektöründen bağımsız lojistik, dağıtım ve depolama merkezi yatırımları
- Tedarik zincirlerine yönelik satın alma ofisi yatırımları

Bilgi Yoğun Yatırımlar

Yüksek teknolojlili ve bilgi yoğun alanlara yapılan yatırımlar ülkedeki mal ve hizmet ihracatının teknoloji seviyesini arttırmakta, yüksek ücretli istihdam alanları oluşturmakta ve teknoloji ekosistemini beslemektedir.

Ülke ekonomisinin ürettiği katma değeri artıran bilgi yoğun yatırımlar, Türkiye için nitelikli UDY projeleridir. Türkiye son 10 yılda bu profilde 357 proje çekmiştir.

- STEM (fen, teknoloji, mühendislik ve matematik) alanlarında iş oluşturma potansiyeli fazla olan yüksek teknolojlili sektörlere yönelik üretim yatırımları (havacılık, bilgi-iletişim ekipmanları, tıbbi cihaz, ilaç, yarı-iletkenler, yazılım ve bilgi teknolojileri hizmetleri, uzay ve savunma vb.)
- Sektöründen bağımsız Ar-Ge, tasarım ve inovasyon merkezi yatırımları
- Ülkenin bilgi-iletişim altyapısını geliştiren yatırımlar (5G ve ötesi teknolojiler, internet, veri merkezi, kablosuz iletişim projeleri vb.)
- Kreatif endüstrilere yönelik yatırımlar (mimari tasarım, moda tasarımı, film, eğitim içerikleri ve teknolojileri geliştirme, video oyunları vb.)
- Nitelikli hizmet girdilerinin sanayide kullanımını artıracak yatırımlar (yapay zeka, 3 boyutlu yazıcı, robot teknolojileri, büyük veri analitiği, blok zinciri, bulut bilişim, siber güvenlik, nesnelerin interneti, sanal/artırılmış gerçeklik teknolojiler vb.)

Nitelikli İstihdam Sağlayan Yatırımlar

Yüksek katma değerli, bilgi yoğun ve nitelikli iş alanları oluşturan yatırımların çekilmesi bir ülkenin kişi başına düşen milli gelirinin yükselmesine önemli katkılar sağlayabilmektedir.

Nitelikli iş alanları oluşturarak yüksek ücretli istihdam sağlayan yatırımlar, Türkiye için nitelikli UDY projeleridir. Türkiye son 10 yılda bu profilde 507 proje çekmiştir.

- Teknik eğitim merkezi, bölgesel yönetim merkezi, ortak hizmet merkezi ve teknik destek merkezi gibi hizmet yatırımları
- Sektöründen bağımsız Ar-Ge, tasarım ve inovasyon merkezi yatırımları
- STEM (fen, teknoloji, mühendislik ve matematik) alanlarında iş oluşturma potansiyeli fazla olan yüksek teknolojiye yönelik üretim yatırımları
- Kreatif endüstrilere yönelik yatırımlar
- Finansal hizmetler, bilgi-iletişim, yaşam bilimleri ve profesyonel hizmet sektörlerine gelen yatırımlar
- Nitelikli hizmet girdilerinin sanayide kullanımını arttıracak yatırımlar
- Eğitim, sağlık, finans sektörlerine yönelik teknolojiler ile akıllı ev uygulamalarını ve giyilebilir teknolojileri geliştiren yatırımlar

Katma Değerli Hizmet Yatırımları

Küresel UDY akımlarında hizmet sektörünün ağırlığı giderek artmaktadır. Ekonomide üretilen katma değer artırılması için nitelikli hizmet üretimi önem arz etmektedir.

Yüksek katma değer üreten nitelikli hizmet sektörü yatırımları, Türkiye için nitelikli UDY projeleridir. Türkiye son 10 yılda bu profilde 406 proje çekmiştir.

- Sektöründen bağımsız Ar-Ge, tasarım ve inovasyon merkezi yatırımları
- Yüksek katma değerli iş hizmetleri sektörüne gelen yatırımlar (kreatif reklamcılık, nitelikli danışmanlık, mühendislik hizmetleri, teknik eğitim, hukuk, finans ve İK danışmanlığı vb.)
- Nitelikli hizmet girdilerinin sanayide kullanımını arttıracak yatırımlar
- Bankacılık, finans ve sigorta sektörlerine gelen yatırımlar
- Yazılım ve oyun geliştirme sektörlerine gelen yatırımlar
- Bölgesel yönetim merkezi yatırımları
- Bakım - onarım ve teknik destek merkezi olarak faaliyet gösteren yatırımlar
- Ortak hizmet merkezi yatırımları

Nitelikli Finansal Yatırımlar

Nitelikli finansal yatırımlar, bir ülkenin teknoloji girişimlerinin büyümesi ve küreselleşmesi için fon sağlamakta ve girişimcilik ekosistemini besleyerek geliştirmektedir.

Türkiye'nin sürdürülebilir kalkınmasına katkı sağlayacak finansal yatırımlar, Türkiye için nitelikli UDY projeleridir.

- Türkiye'nin teknoloji girişimciliği (start-up) ekosistemini güçlendirecek fon yatırımları
- Tohum fonlaması ve kitlesel fonlama gibi faaliyetlere gelen yatırımlar
- Melek yatırım ağını geliştirici finansal yatırımlar
- Girişim sermayesi yatırım fonları, özel sermaye fonları, uluslararası kalkınma finansmanı kuruluşları, aile ofisleri, varlık fonları, emeklilik fonları ve varlık yönetim şirketleri tarafından sürdürülebilir projelere yapılan yatırımlar
- Katılım finansmanının geliştirilmesini destekleyici yatırımlar
- Etki yatırımcılığı alanında yapılan finansal yatırımlar

Bölgesel Kalkınmayı Destekleyen Yatırımlar

Uluslararası doğrudan yatırımlar, bir ülke içerisindeki bölgelerin rekabetçiliğinin artırılmasına, küresel ekonomik entegrasyonunun güçlendirilmesine ve bölgeler arası gelişmişlik farklarının azaltılmasına yönelik önemli katkılar sunmaktadır.

Türkiye'nin farklı bölgelerinin içsel potansiyelini harekete geçiren, yerelden tedarik imkanı sunan, yüksek istihdam oluşturan ve böylece bölge dışına göçü azaltan yatırımlar, Türkiye için nitelikli UDY projeleridir.

Sosyo-ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması'na göre (SEGE) 3., 4., 5. ve 6. kademelerde yer alan illerde gerçekleştirilen;

- 50 ve üstü istihdam sağlayan sanayii yatırımları
- İstihdam yoğun hizmet sektörü yatırımları (çağrı merkezi, lojistik ve dağıtım merkezi vb.)
- Sürdürülebilir tarım ve hayvancılık faaliyetlerine yönelik yatırımlar
- Bölgenin turizm potansiyelini artıran ve turizm altyapısını geliştiren yatırımlar
- Diğer nitelikli UDY profillerine uygun tüm yatırımlar

06

Türkiye UDAY Stratejisinin Temel Hedefi ve Politika Alanları

Türkiye UDY Stratejisinin Temel Hedefi ve Politika Alanları

Türkiye UDY Stratejisi (2024-2028) ile ülkenin UDY portföyünün nitelik ve nicelik olarak geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

Bu doğrultuda, stratejinin ana hedefi, Türkiye'nin küresel UDY akımlarından aldığı payı **nitelikli UDY projeleriyle artırmak** ve 2028 yılında %1,5'e çıkarmaktır. Bu hedefe ulaşmada, Türkiye'nin her bir nitelikli UDY profilindeki yatırım çekme performansını artırması ve bölgesel pastadan daha fazla pay alması esastır. Bu nedenle, Türkiye'nin geniş rekabet bölgesine gelen UDY akımlarından 2028 yılı itibarıyla %12 pay alması hedeflenmektedir. Ayrıca, strateji döneminde nitelikli UDY profilleri özelinde çekilecek proje sayılarına dair hedefler de belirlenmiştir.*

Hedef 1

Türkiye'nin **küresel** UDY akımlarından aldığı payın %1,5 seviyesine çıkarılması

%1,5

Hedef 2

Türkiye'nin **bölgesel** UDY akımlarından aldığı payın %12 seviyesine çıkarılması

%12

Hedef 3

Her bir nitelikli UDY profili özelinde, 5 yılda hedeflenen toplam proje sayısına ulaşılması

İklim
Dostu
Yatırımlar

120
UDY projesi

Dijital
Yatırımlar

240
UDY projesi

KTZ
Odaklı
Yatırımlar

360
UDY projesi

Katma
Değerli
Hizmet
Yatırımları

270
UDY projesi

Nitelikli
İstihdam
Sağlayan
Yatırımlar

360
UDY projesi

Bilgi
Yoğun
Yatırımlar

300
UDY projesi

Stratejide ortaya konan hedeflere ulaşmak için yatırım gündemini etkileyen küresel eğilimler ve uluslararası yatırımcıların yer seçim kriterleri göz önünde bulundurularak 6 temel politika alanı belirlenmiştir.

Türkiye UDY Stratejisi (2024-2028) Politika Alanları

Bu çerçevede, Türkiye UDY Stratejisi (2024-2028) kapsamında uygulanacak politikalar; Yatırım Ortamı Rekabetçiliği, Yeşil Dönüşüm, Dijital Dönüşüm, Küresel Tedarik Zinciri, Nitelikli İnsan Kaynağı ile İletişim ve Tanıtma temalarına odaklanmaktadır. Söz konusu temalar ve bunlar doğrultusunda oluşturulan politikalar tasarlanırken On İkinci Kalkınma Planı başta olmak üzere Türkiye'nin diğer temel strateji belgeleriyle uyum gözetilmiştir.

*Nitelikli UDY profilleri özelinde belirlenen proje sayısı hedefleri, başta Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ve Ticaret Bakanlığı olmak üzere ilgili kamu kurumlarının veri tabanlarından ve bu alanda veri üreten uluslararası veri tabanlarından faydalanılarak Yatırım Ofisi tarafından takip edilecektir.

Nitelikli finansal yatırımlar ve bölgesel kalkınmayı destekleyen yatırımlar profillerinde ülkelerin performansının takip edilebileceği standartlaştırılmış bir veri kaynağı bulunmadığından bu 2 profil özelinde spesifik bir hedef belirlenememiştir.

Politika Alanları

YATIRIM
ORTAMI
REKABETÇİLİĞİ

YEŞİL
DÖNÜŞÜM

DİJİTAL
DÖNÜŞÜM

KÜRESEL
TEDARİK
ZİNCİRİ

NİTELİKLİ
İNSAN
KAYNAĞI

İLETİŞİM VE
TANITMA

Yatırım Ortamı Rekabetçiliği

1.1

Türkiye ekonomisinin ikiz (yeşil ve dijital) dönüşümünü destekleyecek nitelikli UDY projelerinin çekilebilmesi için yatırımcılara sunulan teşvik mekanizmalarının etkinliği artırılacaktır.

1.2

Nitelikli UDY profillerinin ihtiyaç duyduğu yatırım yerlerinin çevresel ve sosyal etkiler ile lojistik gereksinimler de dikkate alınarak geliştirilmesi, dijital ortamlarda sunulması ve arazi tahsis süreçlerinin kolaylaştırılması sağlanacaktır.

1.3

Teknoloji girişimciliği ekosisteminin geliştirilmesi amacıyla gerekli fiziksel, hukuki ve dijital altyapı güçlendirilecek, alternatif ve yenilikçi finansman imkânlarının artırılması sağlanacaktır.

1.4

Nitelikli UDY projelerinin hızla hayata geçmesini teminen bürokratik süreçlerin kolaylaştırılması, dijitalleştirilmesi ve maliyetlerin azaltılması sağlanacaktır.

1.5

İř ve yatırım ortamında düzenleyici çerçeve iyileştirilerek yatırımcı güveni, öngörülebilirlik ve istikrar artırılacaktır.

1.6

Ülkemizdeki uluslararası yatırımcıların faaliyetlerinin derinleştirilmesi, Ar-Ge ve tasarım gibi daha katma değerli alanlara yöneltilmesi ve genişleme türü yatırımlarının artırılması için çalışmalar yürütülecektir.

Yeşil Dönüşüm

2.1

Yenilenebilir enerji üretiminin artırılması, iklim ve çevre dostu teknolojilerin yaygınlaştırılması ve yatırımcıların yeşil enerjiye erişiminin kolaylaştırılması sağlanacaktır.

2.2

Ülkemizin yeşil dönüşüm sürecini destekleyecek nitelikli UDY projelerinin çekilebilmesi için döngüsel ekonomi ve sürdürülebilirlik odaklı yatırım ortamı iyileştirme çalışmaları yürütülecektir.

2.3

Başta Avrupa Yeşil Mutabakatı olmak üzere ülkemizin yeşil dönüşüm sürecini destekleyecek uluslararası standartlar ve düzenlemeler takip edilerek üretim ve ticarete yönelik gerekli düzenlemeler hayata geçirilecektir.

2.4

Nitelikli UDY projelerini çekmek amacıyla düşük emisyonlu ve dijital üretim teknikleriyle bütünleşik, çevre dostu politikalar hayata geçirilecektir.

2.5

Enerji verimliliği ve tasarruf potansiyeli yüksek teknolojik yatırımların ülkemize çekilebilmesi için uygun yatırım ortamı sağlanacaktır.

2.6

Türkiye’de yeşil finansmanın gelişimini sağlayacak ve ekosistemi güçlendirecek çalışmalar yürütülecektir.

Dijital Dönüşüm

3.1

Ülkemizin dijital dönüşüm sürecini destekleyecek uluslararası standartlar, veri politikaları ve yasal düzenlemeler takip edilerek üretim ve ticarete yönelik gerekli düzenlemeler hayata geçirilecektir.

3.2

Nitelikli UDY projelerinin ülkemize kazandırılması için ülkemizin fiziksel dijital altyapısı güçlendirilecektir.

3.3

5G ve ötesi yeni nesil iletişim teknolojileri, nesnelerin interneti, yapay zekâ, büyük veri, kuantum, siber güvenlik, blok zincir, akıllı ulaşım, artırılmış gerçeklik gibi gelişen teknoloji alanlarında ekosistemin geliştirilmesi sağlanacaktır.

Küresel Tedarik Zinciri

4.1

Ülkemizin küresel değer zincirlerine entegrasyonunun güçlendirilmesi için yeşil ve dijital dönüşüm alanında uluslararası ticaret politikalarına uyum seviyesi artırılacaktır.

4.2

Ülkemizde ve dünya ticaretinde yaşanan ekonomik gelişmeler göz önünde bulundurularak ülkemizin taraf olduğu ikili ve çok taraflı anlaşmaların (Gümrük Birliği, serbest ticaret anlaşmaları, çifte vergilendirmeyi önleme anlaşmaları vb.) güncellenmesine ve yeni anlaşmaların hayata geçirilmesine yönelik çalışmalar yürütülecektir.

4.3

Türkiye'nin küresel değer zincirlerindeki konumunun güçlendirilmesi amacıyla tüm ulaşım modlarında lojistik kabiliyetleri ve altyapısı çevre ve yeşil dönüşüm hassasiyetleri dikkate alınarak geliştirilecektir.

4.4

Türkiye'deki mevcut uluslararası yatırımcılar ile yerel tedarikçi firmaların iş birlikleri geliştirilerek yerel firmaların küresel değer zincirlerine entegrasyonu artırılacaktır.

4.5

Gümrük işlemlerinde etkinlik ve verimliliğin artırılması amacıyla bilgi ve iletişim teknolojilerinden azami ölçüde yararlanılacak, gümrük hizmetleri yeşil ve dijital dönüşümle uygun bir yapıya kavuşturulacaktır.

4.6

İmalat sektöründeki katma değeri artırmaya yönelik Ar-Ge, Ür-Ge, tasarım, tedarik zinciri yönetimi, dağıtım ve bakım-onarım gibi nitelikli hizmet girdilerinin payının artırılmasına yönelik çalışmalar yapılacaktır.

Nitelikli İnsan Kaynağı

5.1

Türkiye'nin ikiz dönüşüm çerçevesinde ihtiyaç duyduğu nitelikli beşeri sermayenin geliştirilmesi sağlanacak ve geleceğin mesleklerinin ortaya çıkardığı yeni çalışma modellerine uygun mevzuat çalışmaları yapılacaktır.

5.2

STEM (fen, teknoloji, mühendislik ve matematik) alanlarında eğitim ve istihdamın artırılmasını sağlayacak programlar geliştirilecek ve nitelikli UDY profillerinin ihtiyaç duyduğu yetkin Ar-Ge personelinin yetiştirilmesi sağlanacaktır.

5.3

Nitelikli UDY profillerinin ihtiyaç duyduğu insan kaynağının mesleğe özgü yabancı dil becerilerinin geliştirilmesine yönelik çalışmalar yürütülecektir.

5.4

Nitelikli UDY profillerinin ihtiyaç duyduğu teknik insan kaynağının yetiştirilmesi amacıyla mesleki eğitim kalitesinin ve itibarının artırılmasına yönelik çalışmalar yapılacak; mesleki ve teknik eğitim alan bireylerin işgücü piyasasına geçişleri kolaylaştırılacaktır.

5.5

Türkiye'nin insan kaynakları alanında uluslararası görünürlüğünün artırılması, yurtdışındaki nitelikli insan kaynağının ülkeye çekilmesi ve mevcut yeteneklerin elde tutulması için hedef odaklı çalışmalar yürütülecektir.

5.6

İşgücüne dâhil olmayan nüfusun ekonomide aktif hale gelmesi amacıyla kadın ve gençler başta olmak üzere işgücüne katılımın teşvik edilmesine yönelik çalışmalar yürütülecektir.

İletişim ve Tanıtma

6.1

360 derece iletişim yaklaşımı benimsenerek yatırım diplomasisi, uluslararası kampanyalar ve medya ilişkileri vb. gibi araçlarla ülkemizin yatırım ortamı aktif bir şekilde tanıtılacaktır.

6.2

“Invest in Türkiye” markasının güçlendirilmesine ve hedef kitlelere yönelik etkili mesajların “Türkiye Yüzyılı, Yatırımın Yüzyılı” vizyonuna uygun şekilde geliştirilmesine ve etkili iletişiminin yapılmasına yönelik çalışmalar yapılacaktır.

6.3

Ülkemizdeki yatırım fırsatlarını tanıtan özelleştirilmiş içerikler, materyaller, hedef kitleye yönelik etkinlikler ve dijital kampanyalar yoluyla nitelikli UDY profilleri özelinde tanıtma faaliyetleri yürütülecektir.

6.4

Strateji kapsamında tanımlanan nitelikli UDY profillerine uygun hedef yatırımcılar belirlenerek bu yatırımcılara yönelik yatırım çekme faaliyetleri yürütülecektir.

6.5

Ulusal ve uluslararası tüm paydaşlarla stratejik iletişim çerçevesinde iş birlikleri geliştirilerek ülkemizin iletişim ve tanıtma faaliyetleri güçlendirilecektir.

Eylem Planları

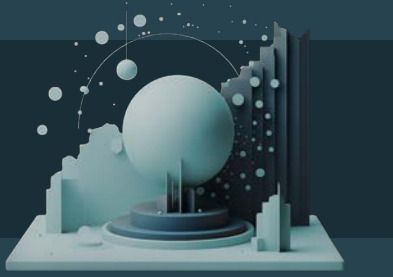
Strateji kapsamında belirlenen politika alanlarının her biri için Cumhurbaşkanlığı Yatırım Ofisinin koordinasyonunda, kamu ve özel sektörden ilgili paydaşların katılımıyla çalışma grupları ihdas edilecektir.

Bu gruplar ilgili politika alanlarına hizmet edecek şekilde **eylem planları** oluşturacaktır. Ancak, küresel ekonomiyi etkileyen temel dinamikler hızlı bir şekilde değişebilmekte ve uzun dönemli eylem planları güncelliğini yitirebilmektedir. Bu sebeple, strateji kapsamında oluşturulacak eylem planları yıllık bazda ve dinamik bir yapıda hazırlanıp takip edilecektir.

Güncel eylem planlarına karekod ve bağlantıdan erişebilirsiniz.

[invest.gov.tr/tr/sayfalar/
fdi-strategy.aspx](https://invest.gov.tr/tr/sayfalar/fdi-strategy.aspx)

Türkiye
Uluslararası
Doğrudan
Yatırım Stratejisi
2024-2028